

TA'LIM MUASSASALARIDA KPI VA ELEKTRON PORTFOLIYA TIZIMLARINING NAZARIY ASOSLARI

Jumayev Ilhom Nusratovich

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti, «Axborot texnologiyalar» kafedrası o'qituvchisi.
jumayevilxom16@gmail, telegram:@ilhomjumayev96 <https://orcid.org/0009-0002-2911-0978>

Imomnazarov Aminjon Mirsadi o'g'li

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Tadbirkorlik va boshqaruv fakulteti 2MI-22 guruh Matematika
va informatika yo'nalishining 4-bosqich talabasi. aminjonimomnazarov09@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada ta'lim muassasalarida KPI (Key Performance Indicators) va elektron portfoliyo tizimlarining nazariy asoslari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida ta'lim jarayonida samaradorlikni baholash, pedagoglarning faoliyatini monitoring qilish hamda talabalarning o'quv natijalarini tizimli ravishda tahlil qilishda KPI va elektron portfoliyo tizimlarining ahamiyati o'rganildi. Shuningdek, mazkur tizimlarning ta'lim sifatini oshirishdagi roli, ularning afzalliklari hamda amaliy qo'llash imkoniyatlari yoritildi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, KPI va elektron portfoliyo tizimlari ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini oshirish, shaffoflikni ta'minlash hamda pedagogik faoliyatni baholashda muhim vosita hisoblanadi. Kalit so'zlar: KPI, elektron portfoliyo, ta'lim sifati, raqamli ta'lim, samaradorlik ko'rsatkichlari, ta'lim boshqaruvi, pedagogik faoliyat.

Abstract

This article analyzes the theoretical foundations of KPI (Key Performance Indicators) and electronic portfolio systems in educational institutions. During the research, the importance of these systems in evaluating educational effectiveness, monitoring teachers' activities, and systematically analyzing students' academic performance was studied. In addition, the role of KPI and electronic portfolio systems in improving the quality of education, their advantages, and practical implementation possibilities are discussed. The study concludes that these systems serve as an important tool for improving management efficiency, ensuring transparency, and evaluating pedagogical performance in educational institutions.

Keywords: KPI, electronic portfolio, education quality, digital education, performance indicators, educational management, pedagogical activity.

Аннотация

В данной статье анализируются теоретические основы систем KPI (ключевые показатели эффективности) и электронного портфолио в образовательных учреждениях. В ходе исследования рассматривается значение этих систем для оценки эффективности образовательного процесса, мониторинга деятельности преподавателей и анализа результатов обучения студентов. Также освещаются преимущества данных систем и возможности их практического применения в образовательной среде. В результате исследования установлено, что системы KPI и электронного портфолио способствуют повышению эффективности управления, обеспечению прозрачности и объективной оценке педагогической деятельности.

Ключевые слова: KPI, электронное портфолио, качество образования, цифровое образование, показатели эффективности, управление образованием.

Kirish (Introduction)

Mamlakatimizda so'nggi yillarda ta'lim tizimini tubdan modernizatsiya qilish, uni raqamlashtirish va xalqaro standartlar asosida boshqaruv samaradorligini oshirish bo'yicha keng

ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilingan qator farmon va qarorlar oliy ta‘lim tizimini yangi bosqichga olib chiqishga qaratilgan.

Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan “O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi” oliy ta‘lim muassasalarida boshqaruvning zamonaviy mexanizmlarini joriy etish, raqamli texnologiyalarni keng qo‘llash, ta‘lim sifatini oshirish va baholashning shaffof tizimini yaratishni ustuvor vazifa sifatida belgilab berdi. Mazkur konsepsiyada oliy ta‘lim muassasalarida samaradorlik ko‘rsatkichlari asosida boshqaruv tizimini joriy etish, professor-o‘qituvchilar faoliyatini ob‘ektiv baholash hamda ularning ilmiy salohiyatini oshirish alohida ta‘kidlangan.

Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi barcha sohalarda, jumladan ta‘lim tizimida ham axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish, elektron boshqaruvni rivojlantirish, ma‘lumotlar bazalarini integratsiya qilish va qog‘oz hujjat aylanishini kamaytirish vazifalarini belgilab berdi. Ushbu strategiya oliy ta‘lim muassasalarida elektron boshqaruv tizimlarini yaratish va joriy etishni dolzarb vazifa sifatida belgilaydi.

Metodologiya (Methods)

Mazkur tadqiqot quyidagi ilmiy metodlar asosida olib borildi: Adabiyotlar tahlili. Ta‘lim tizimida KPI va elektron portfoliyo tizimlari bo‘yicha ilmiy maqolalar, monografiyalar hamda xalqaro tashkilotlar hisobotlari o‘rganildi. Tahliliy metod. KPI tizimining ta‘lim muassasalarida qo‘llanilishi va uning samaradorligi tahlil qilindi. Taqqoslash usuli. Turli ta‘lim muassasalarida qo‘llanilayotgan baholash tizimlari solishtirildi. Umumlashtirish metodi. Olingan ilmiy ma‘lumotlar asosida KPI va elektron portfoliyo tizimlarining nazariy asoslari shakllantirildi.

Natijalar (Results)

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, ta‘lim muassasalarida KPI va elektron portfoliyo tizimlari quyidagi yo‘nalishlarda muhim ahamiyatga ega: KPI tizimining asosiy ko‘rsatkichlari. Ta‘lim muassasalarida KPI quyidagi mezonlar orqali baholanadi: pedagoglarning ilmiy faoliyati; dars sifati va metodik ishlanmalar; talabalarning o‘quv natijalari; ilmiy maqolalar va konferensiyalarda ishtirok; innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llash. Elektron portfoliyo tizimining afzalliklari. Elektron portfoliyo tizimi quyidagi imkoniyatlarni yaratadi: pedagog va talabalar faoliyatini tizimli hujjatlashtirish; ilmiy va o‘quv faoliyat natijalarini saqlash; faoliyatni baholash jarayonini shaffof qilish; masofadan monitoring olib borish imkoniyati.

Muhokama (Discussion)

Olib borilgan tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy ta‘lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish, pedagogik faoliyatni baholash va ta‘lim sifatini monitoring qilishda KPI va elektron portfoliyo tizimlari muhim ahamiyat kasb etadi. An‘anaviy baholash tizimlarida ko‘pincha pedagoglarning faoliyati subyektiv mezonlar asosida baholanadi. Bu esa ayrim hollarda baholash jarayonida adolatsizlik yoki shaffoflikning yetishmasligiga olib kelishi mumkin. KPI tizimi esa aniq ko‘rsatkichlar asosida baholash imkonini berib, ta‘lim muassasalarida boshqaruv jarayonini yanada tizimli va samarali tashkil etishga yordam beradi. KPI tizimining ta‘lim muassasalarida joriy etilishi pedagoglarning o‘quv, ilmiy va metodik faoliyatini kompleks ravishda baholash imkonini yaratadi. Masalan, o‘qituvchilarning ilmiy maqolalari, konferensiyalarda ishtiroki, talabalarning o‘zlashtirish darajasi, innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llashi kabi ko‘rsatkichlar KPI tizimining asosiy mezonlari sifatida qaraladi. Bu esa pedagoglarni o‘z ustida ishlashga, ilmiy faoliyatni rivojlantirishga va ta‘lim sifatini

oshirishga undaydi. Elektron portfoliyo tizimi esa pedagog va talabalar faoliyatini raqamli shaklda hujjatlashtirish imkonini beradi. Oliy ta'lim muassasalarida mutaxassislar tayyorlash sifatini ta'minlash muammosi har doim eng muhim dolzarb masalalardan biri bo'lib kelgan. Ayniqsa, bozor iqtisodiyotiga o'tish bilan ishlab chiqarish korxonalaridagi mulkchilikka bo'lgan munosabat va talablarning o'zgarishi hamda raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash pedagoglar, talabalar va ota-onalar, shuningdek, jamiyatning hamma tizimlariga o'z ta'sirini ko'rsatmoqda. Shuning uchun oldimizda turgan asosiy vazifalaridan biri, bu ta'lim sifatini ta'minlash va uni mazmunini boyitish va zamonaviy innovacion va pedagogik texnologiyalarini tadbiq etish, jahon tajribasini qo'llashda uning samarasini oshirish va ta'lim sifatini ta'minlash bilan bog'liqligini doim ustivor yo'nalishligini bilishimiz kerak. Rivojlangan xorijiy davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, ta'lim tizimi mamlakat ichki siyosatiga bevosita ta'sir ko'rsatadigan strategik ijtimoiy jarayondir. Shu bois ta'limni moliyalashtirish hajmi muntazam ravishda oshirib boriladi hamda sifat nazorati zamonaviy mexanizmlar asosida tashkil etiladi. Respublikamizda ham ta'lim sohasida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlarning natijadorligini ta'minlash esa ta'lim sifatini nazorat qilishning zamonaviy usullarini qo'llashni talab etadi. Bugungi kunda oliy ta'lim sifatini oshirish va nazorat qilish jarayonini ilg'or xorijiy tajribalar asosida takomillashtirish dolzarb vazifa hisoblanadi. Kadrlar raqobatbardoshligini ta'minlash uchun o'qitish jarayonini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish, innovatsion metod va tamoyillarni ishlab chiqish hamda amaliyotga joriy etish zarur. Ayniqsa, zamonaviy o'quv-metodik ta'minotni shakllantirish oliy ta'limni modernizatsiya qilishning ustivor yo'nalishlaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu sababli davlatimiz tomonidan oliy ta'lim tizimi oldiga qo'yilgan vazifalarni samarali amalga oshirish uchun ilg'or o'quv adabiyotlari, elektron resurslar va metodik qo'llanmalarni yaratish dolzarb masala bo'lib qolmoqda. Ta'lim sifati va samaradorligi jamiyat hayot sifatining asosiy ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi. Davlat umumiy va kasbiy ta'limga qanchalik ko'p investitsiya kiritisa hamda uning natijalari xalqaro standartlarga mos kelsa, jamiyat taraqqiyoti va aholi farovonligi shunchalik yuqori bo'ladi. Ta'lim samaradorligini oshirish optimal boshqaruv qarorlarini qabul qilishni hamda yuqori sifat ko'rsatkichlariga erishishni talab etadi. Globallashtiruv sharoitida oliy kasbiy ta'lim mamlakatning milliy, iqtisodiy, ekologik va siyosiy xavfsizligini ta'minlashga qodir bo'lgan raqobatbardosh mutaxassislarni shakllantirishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, postindustrial axborot jamiyatiga o'tish jarayonida oliy ta'lim inson kapitalini rivojlantirishning strategik vositasi sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu tizim orqali pedagoglarning ilmiy ishlari, dars ishlanmalari, metodik qo'llanmalari, sertifikatlari hamda boshqa faoliyat natijalari yagona platformada jamlanadi. Bu esa ta'lim muassasasi rahbariyatiga pedagogik faoliyatni tezkor va aniq monitoring qilish imkoniyatini yaratadi. Shuningdek, elektron portfoliyo tizimi o'qituvchilar va talabalar faoliyatining ochiqligi va shaffofligini ta'minlashga xizmat qiladi. Biroq ushbu tizimlarni ta'lim muassasalarida joriy etish jarayonida ayrim muammolar ham kuzatiladi. Jumladan, texnik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, ayrim pedagoglarning axborot texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalarining yetarli emasligi hamda elektron tizimlarga nisbatan ehtiyotkorlik bilan qarash kabi holatlar mavjud. Bundan tashqari, KPI ko'rsatkichlarini noto'g'ri belgilash pedagoglar faoliyatini noto'g'ri baholashga ham olib kelishi mumkin. Shu sababli KPI va elektron portfoliyo tizimlarini samarali joriy etish uchun avvalo ta'lim muassasalarida raqamli infratuzilmani rivojlantirish, pedagoglarning axborot texnologiyalari bo'yicha malakasini oshirish hamda baholash mezonlarini ilmiy asosda ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega. Bundan tashqari, ushbu tizimlarni milliy ta'lim tizimining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda joriy etish zarur.

Umuman olganda, KPI va elektron portfoliyo tizimlari ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini oshirish, pedagogik faoliyatni obyektiv baholash hamda ta'lim sifatini doimiy ravishda monitoring qilish imkonini beruvchi zamonaviy boshqaruv vositalaridan biri hisoblanadi.

Xulosa (Conclusion)

Olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalardan foydalanish ta'lim sifatini oshirish va boshqaruv samaradorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, KPI (Key Performance Indicators) va elektron portfoliyo tizimlari ta'lim muassasalarida pedagogik faoliyatni baholash, o'quv jarayonini monitoring qilish hamda ta'lim sifatini oshirishning samarali vositalaridan biri hisoblanadi. KPI tizimi orqali pedagoglarning o'quv, ilmiy va metodik faoliyati aniq mezonlar asosida baholanadi. Bu esa o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishiga, ilmiy faoliyatini kengaytirishga hamda ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuvlarni joriy etishga yordam beradi. Shuningdek, KPI tizimi ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonining shaffofligi va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Elektron portfoliyo tizimi esa pedagoglar va talabalar faoliyatini tizimli ravishda hujjatlashtirish imkonini yaratadi. Ushbu tizim orqali pedagoglarning ilmiy ishlari, metodik materiallari, o'quv jarayonidagi yutuqlari hamda kasbiy rivojlanish ko'rsatkichlari yagona platformada jamlanadi. Bu esa ta'lim jarayonini monitoring qilishni osonlashtiradi va faoliyat natijalarini baholash jarayonini yanada aniq va shaffof qiladi. Shu bilan birga, KPI va elektron portfoliyo tizimlarini samarali joriy etish uchun ta'lim muassasalarida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini rivojlantirish, pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini oshirish hamda baholash mezonlarini ilmiy asosda ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega. Umuman olganda, KPI va elektron portfoliyo tizimlarining ta'lim muassasalarida keng joriy etilishi ta'lim sifatini oshirish, pedagogik faoliyatni samarali tashkil etish hamda ta'lim boshqaruvini modernizatsiya qilishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi *"Ta'lim to'g'risida"gi qonuni*. — Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim tizimini rivojlantirishga oid farmon va qarorlari.
3. Kaplan R., Norton D. *The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action*. — Harvard Business School Press, 1996.
4. OECD. *Education at a Glance*. — Paris, 2022.
5. UNESCO. *Digital Transformation in Education*. — Paris, 2021.
6. European Commission. *Digital Education Action Plan*. — Brussels, 2021.
7. World Bank. *Technology and Education Report*. — Washington, 2020.
8. Anderson T. *E-learning and Online Education*. — New York, 2019.